

BAŞ BOYUN ve TORAKS ANATOMİSİ

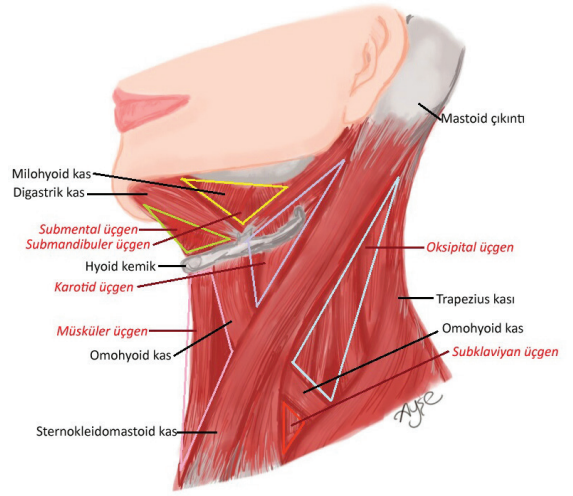
Prof. Dr. Feryal Gün Soysal ORCID: 0000-0001-7712-6849

Prof. Dr. Ayşe Karaman ORCID: 0000-0001-6860-1222

Anahtar Noktalar

- Çocuklarda doğumsal veya kazanılmış baş, boyun ve toraks bölgesi hastalığına cerrahi yaklaşımda, bu bölgenin anatomisine hâkim olmak önemlidir.
- Komplikasyon risklerini azaltabilmek, anatomik bölmeleri ve bu bölümlerde yar alan arter, ven, lenfatik kanal ve sinirleri göz önünde bulundurmakla mümkündür.

Anahtar kelimeler: Baş boyun, tiroid, toraks, mediasten, anatomi

Resim 1. Boyun anatomisi, servikal üçgenlerin yerleşimi.

Baş ve Boyun Anatomisi

Boyun ön ve arka servikal üçgen olmak üzere iki bölümde incelenebilir:

Ön Servikal Üçgen

Medialde boyun orta çizgisi, superiorıda mandibula alt kenarı, lateralde ise sternokleidomastoid kas ile sınırlıdır, submandibuler, submental, karotid ve müsküler üçgen olmak üzere dört bölümde incelenir (Resim 1).

Submandibuler üçgen:

Mandibula alt kenarı, digastrik kasın ön ve arka kısmı ile çevrilidir. Submandibuler tükürük bezi bu bölgedeki en önemli yapıdır. Sırası ile katmanlara bakılacak olursa cilt, platisma adalesi üzerindeki yüzeysel fasya, fasiyal sinirin servikal ve mandibuler dalları görülür. Fasiyal sinirin mandibuler dalı, mandibuler köşenin yaklaşık 3 cm

altından geçer, ağız kenarı ve alt dudak kaslarını innerve eder. Fasiyal sinirin servikal dalı inen dal ve ön dala ayrılır, ön dal alt dudak kaslarını innerve eder.

Submandibuler üçgende yüzeysel derine doğru gidilecek olursa, ön ve arka fasiyal ven, fasiyal arterin eksternal maksiller ve submental dalları, submaksiller fasyanın yüzeysel tabakası, lenf bezleri, submaksiller fasyanın derin tabakası ve hipoglossal sinir yer alır. Fasiyal venlerin anterior ve posterior dalları submandibuler bez önünden geçip birleşir ve ana fasiyal veni oluşturur, hyoid kemik korpusu hizasında juguler vene açılır. Üçgen içinde yer alan fasiyal arter ise eksternal karotis arterinin dalıdır. Submandibuler üçgenin arka bölümünde yüzeysel derine doğru

ve küçük damar sinir paketi burada yer alır. Derin fasya pretrakeal fasya, prevetebral fasya, bukkofarengal fasya, aksiller fasya ve karotis kılıfından oluşur. Yüzeysel tabaka sternokleidomastoid ve trapez kas ile parotis ve submaksiller bezleri örter.

Toraks kemik yapısı; toraks duvarının ön tarafı sternum ve 10 adet kaburga, arka tarafı ise 12 torasik omur ve 12 kaburgadan oluşurken üst bölümünde klavikula, subklavian damarlar, aksilla, omuz ve skapula yer alır. Alt bölümü ise diafragma ile karın boşluğundan ayrılır.

Toraksa bütün olarak bakıldığında superior sulkus, kaslar, meme, cilt altı ve cilt tüm yumuşak dokuları oluşturur. Superior sulkus akciğer apeksinde yer alır. İçinden subklavian arter, ven, stellate ganglionlar ve brakial pleksus geçer.

Trakea özofagus ve tiroid bezi ile birlikte boynun viseral kısmında yer alır. Larinksin altında krikoid kırırdağın alt sınırından başlayıp, sol ve sağ ana bronş olarak ikiye ayrıldığı karınaya dek uzanır.

Diafragma karın boşluğunu torakstan ayıran müsskü-lomembranöz bir yapıdır. Müsküler bölüm ön tarafta ksifoid, arkada medial ve lateral lumbosakral arkus, median arkuat ligaman ile L1-3 omur cisminde kaynaklanır. Müsküler kısım santral tendona yapışık bulunur. Kruslar sağda L1'den L4'e, solda ilk iki lomber omur ya da L3'e kadar uzanır. Kruslar omurgadan çıktıklarında tendinöz yapıdayken diafragmaya ulaştıklarında müssküler yapı oluştururlar. Krus lifleri aort ve özofagus ile aorta halkasını saran müssküler dalları oluşturarak santral tendonu meydana getirirler. Özofagus çevresindeki krusların sağ ve sol kolları çoğunlukla sağ krustan çıkar, bazen de değişiklik gösterir.

Mediasten sağ ve sol olarak ikiye ayrılır. Sağ tarafta perikardın bir kısmı, inferior vena cava, özofagus, azigos ven ve arkusu, sağ frenik sinir, perikardiyofrenik damarlar, sağ sempatik trunkus, interkostal arterler, sağ torasik splanknik sinirler, sağ pulmoner ligaman, vagus siniri ve omurlar yer alır. Sol tarafta sol frenik sinir, perikardiyofrenik ligaman, özofagus, sol vagus siniri, torasik kanal, inen aort, omurlar, hemiazigos ve aksesuar hemiazigos veni, sol torasik splanknik sinirler, sol sempatik trunkus ve interkostal damarlar yer alır.

Kaynaklar

- 1 Skandalakis, L.J. – Skandalakis, J.E. – Skandalakis, P.N., *Surgical Anatomy and Technique (Third Edition)*
- 2 Seven R, Erbil Y, Değerli Ü. *Cerrahi Anatomi ve Teknik (Çeviri)*. (Skandalakis LJ, Skandalakis JE, Skandalakis PN. *Surgical Anatomy and Technique (Third Edition) Nobel Tıp Kitabevi, 2010.*
- 3 JE Skandalakis, SW Gray, JR Rowe et al. In: *LM Nyhus and RJ Baker. Mastery of Surgery, 2nd ed. Boston: Little Brown, 1992. 377-396.*
- 4 JE Skandalakis, SW Gray and JR Rowe. *Anatomical Complications in General Surgery, McGraw-Hill; 1983*
- 5 S Tzinas, C Droulias, N Harlaftis, et al. *Am Surg 1976; 42: 639-44.*
- 6 JE Skandalakis, SW Gray and JR Rowe. *Anatomical Complications in General Surgery, McGraw-Hill; 1983*
- 7 Noyan F. *Anatomide Disseksiyon. İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi; 1979. 2117*
- 8 Gilroy AM. *Anatomy: An Essential Textbook. Thieme. 2017.*
- 9 Minnich DJ, Mathisen DJ. *Anatomy of the trachea, carina, and bronchi. Thorac Surg Clin 2007; 17: 571-85.*
- 10 Grillo HC. *Anatomy of the trachea In: Grillo HC, Editor Surgery of the Trachea and Bronchi. Hamilton, Ontario: BC Decker; 2004. 39–61.*
- 11 Grillo HC. *Surgical Anatomy of the trachea and techniques of resection and reconstruction In: Shields TW, LoCicero JL, Penn RB, Rusch VW eds: General Thoracic Surgery (6th Ed). Philadelphia, Lippincott-Williams and Wilkins; 2004. 1036-1046.*

Özet

Baş boyun bölgesini anatomik olarak ön servikal üçgen, arka servikal üçgen, boyun fasyaları, tiroid ve paratiroidler başlıkları altında incelenebilir. Özellikle brankiyal artık, tiroglossal kist, tortikolis gibi çocukluk çağında sıkça rastladığımız anomaliler yanında, her yaşta görebildiğimiz malignite ve enfeksiyona bağlı lezyonlara yaklaşım açısından baş boyun anatomisine hâkim olmak önem taşımaktadır. Tiroid cerrahisi sırasında oluşabilecek